

LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 17, LT-01505 Vilnius, tel. (8 5) 261 2363,
faks. (8 5) 212 4335, el. p. sumin@sumin.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188620589

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijai

2023-

Nr.

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjo pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektą ir teikia savo nuomonę.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatyme (toliau – ERĮ) jau ne pirmą kartą siekiama nustatyti pareigą mobiliojo ryšio operatoriams registruoti visas išankstinio mokėjimo SIM korteles. Prieš tai ERĮ projektas buvo svarstomas Vyriausybės pasitarime 2017 metais. Susisieikimo ministerija nuo ERĮ pakeitimo pirminio derinimo nuosekliai laikosi pozicijos, kad ERĮ įstatymo projekte numatytų priemonių veiksmingumas kelia pagrįstų abejonių ir numatoma administracinė ir finansinė našta verslui neproporcinga įstatymo projekto tikslui.

Susisieikimo ministerija siūlo nepritarti Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projektui Nr. XIVP-2402 dėl šių esminių priežasčių:

1. Abejotinas nusikaltimų prevencijos veiksmingumas.

Išankstinio mokėjimo SIM kortelių registracija dažnai akcentuojama kaip nusikaltimų ir terorizmo prevencijos priemonė. Visgi pažymėtina, kad asmenys, kurie vykdo nusikalstamas veikas, vis tiek turės galimybę netrukdomai įsigyti ir atsivežti išankstinio mokėjimo SIM kortelių iš kitų šalių, o iš ES valstybių narių atvežtomis kortelėmis bus galima skambinti nepatiriant didelių išlaidų dėl ES galiojančio „skambink užsienyje kaip namie“ (*angl. Roam Like At Home*) principo.

Nusikaltėliai vis dar gali įsigyti registruotų SIM kortelių naudodamiesi suklastotomis arba pavogtomis tapatybės kortelėmis. Be to, negalima atmesti tikimybės, kad atsiras „juodoji rinka“, kurioje bus prekiaujama socialiai pažeidžiamų asmenų ar veiklos nevykdančių įmonių vardu registruotomis SIM kortelėmis.

Be to, sukčiaujantys asmenys keičia savo taktiką besivystant technologijoms – mobiliojo ryšio operatoriai jau dabar pastebi, kad tik labai nedidelė sukčiavimo nusikaltimų dalis atliekama skambinant telefonu iš SIM kortelės – kur kas dažniau naudojamosi mobiliosiomis

programėlėmis ar kitais technologiniais sprendimais, kai nei naudotojo numerio, nei jo savininko susekti tampa neįmanoma, nepriklausomai nuo to, ar SIM kortelė registruota, ar ne.

2. Galimas mobiliojo ryšio paslaugų pabrangimas.

Išankstinio mokėjimo viešosios mobiliojo ryšio paslaugos yra lanksčiausia, paprasčiausia ir pigiausia elektroninių ryšių paslaugų užsakymo forma. Manytina, kad privaloma išankstinių mokėjimo kortelių, kurių Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis yra apie 1,2 mln., registracija ir duomenų kaupimas apie vartotojus didintų operatorių veiklos sąnaudas. Tai gali lemti paslaugų brangimą visiems galutiniams vartotojams ir taip mažinti elektroninių ryšių paslaugų prieinamumą, ypač socialiai pažeidžiamiausiosioms grupėms.

Susisiekimo viceministrė

Agnė Vaiciukevičiūtė

I. Grinienė, tel. +370 660 31992, el. p. inga.griniene@sumin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, 01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rasine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

2023-05- Nr.

Į 2023-04-27 Nr.1D-2184

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO NR. IX-2135 1 PRIEDO PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2402“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija gavo išvada gauti pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektą (toliau – Nutarimo projektas). Pagal kompetenciją įvertinę Nutarimo projektą teikiame pasiūlymus:

Nutarimo projekto 2 punkte teikiamas siūlymas pildyti aiškinamąjį raštą papildomais argumentais. Visgi pastebėtina, kad svarstymo Lietuvos Respublikos Seime metu aiškinamasis raštas nebus pildomas. Tačiau siekiant Vyriausybės išvadoje išdėstyti papildomus pritarimą teisėkūros iniciatyvai išreiškiančius argumentus, siūlytina atitinkamai išdėstyti minėtą Nutarimo projekto punktą (jame neteikiant siūlymo keisti aiškinamojo rašto). Kartu siūlytina dar kartą įsivertinti Nutarimo projekto 3 punkte siūlomo pakeitimo („<....> Siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto 2 straipsnio 1 ir 3 dalių ir vietoj jų Įstatymo projekto 2 straipsnį papildyti nauja dalimi, nustatančia, kad Vyriausybė arba jos įgaliota institucija iki 2024 m. sausio 1 d. nustatys asmens duomenų, susijusių teikiamomis viešosiomis judriojo telefono paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos, rinkimo ir tvarkymo tvarką.“) pakankamumą, ypač atkreipiant dėmesį į tai, kad kai kurie siūlomi Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai nustatyti aspektai (pvz.: teisių ribojimas, draudimų nustatymas ir pan.) iš esmės turėtų būti reguliuojami įstatyminiu lygmeniu.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska

Simas Grigonis, tel. 8 671 90760, el. p. simas.grigonis@tm.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel. 8 706 64 845,

el. p. kanc@eimin.lt, <http://eimin.lrv.lt>.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188621919

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijai

2023-05 Nr. (4.6-82Mr)-3-
į 2023-04-27 Nr. 1D-2184

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, pagal kompetenciją įvertinusi pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektą teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

Svarstytina, ar pasirinkta priemonė, kuri nustatytų pareigą mobiliojo ryšio operatoriams registruoti visas išankstinio mokėjimo SIM korteles siekiant užkardinti nusikalstamumą, yra tinkama, nes ji iš esmės sukurtų administracinę bei finansinę našą verslui, kuri būtų neproporcinga įstatymo projektu siekiamam tikslui.

Pažymėtina, kad privaloma išankstinių mokėjimo kortelių, kurių Ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis yra apie 1,2 mln., registracija ir duomenų kaupimas apie vartotojus didintų operatorių veiklos sąnaudas. Tai galėtų lemti ir tokių paslaugų brangimą Lietuvoje visiems galutiniams vartotojams ir taip mažinti elektroninių ryšių paslaugų prieinamumą.

Be to, būtų sudarytos nevienodos sąlygos verslo subjektams teikiantiems panašias paslaugas. Pažymėtina, kad internetinių programėlių pagrindu gali būti vykdomas analogiškas sukčiavimas, tačiau siekiant užkardinti nusikalstamumą, vykdomą naudojantis elektroniniais ryšiais, pasirinktos duomenų registravimo ir kaupimo priemonės būtų taikomos tik SIM kortelių atžvilgiu, ir tikėtina neapreps visų galimų sukčiavimo atvejų.

Taip pat tokių paslaugų teikimo vidaus rinkos kontekste svarbu ir tai, kad ne visose ES valstybėse narėse yra naudojami tokie ribojimai (gana didelis skaičius ES valstybių narių netaiko tokių siūlomų reikalavimų), todėl priemonių tikslas – nusikalstamumo užkardinimas gali būti neįgyvendintas, nes kaimyninėse valstybėse tokie reikalavimai nebus taikomi ir taip bus sudarytos galimybės įsigyti SIM korteles kaimyninėse šalyse.

Atsižvelgdami į tai kas išdėstyta, siūlome nepritarti Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projektui Nr. XIVP-2402.

Ekonomikos ir inovacijų viceministrė

Eglė Markevičiūtė

Daiva Griciūtė, tel. 8 661 65492, el. p. daiva.griciute@eimin.lt

Neringa Šimkienė, tel. 8 659 21029, el. p. neringa.simkiene@eimin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai 2023-05- Nr.
Į 2023-04-27 Nr. 1D-2184

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Susipažinę su kartu su Jūsų 2023 m. balandžio 27 d. raštu Nr. 1D-2184 „Dėl Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“ pateiktu derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektu (toliau – Nutarimo projektas), informuojame, kad dėl Nutarimo projekto pastabų ir pasiūlymų neturime, tačiau atkreipiame dėmesį, kad teikime derinti Nutarimo projektą nėra nurodytas Nutarimo projekto įgyvendinimo poveikis valstybės finansams. Siūlome papildyti teikimą šia informacija.

Ministerijos kancleris

Remigijus Skilandis

Kristina Ambrozaitytė, tel. (8 5) 239 0281, el. p. kristina.ambrozaityte@finmin.lt
Akvilina Bružienė, tel. (8 5) 239 0037, el. p. akvilina.bruziene@finmin.lt

Informacija apie asmens duomenų tvarkymą skelbiama adresu <https://finmin.lrv.lt/lt/asmens-duomenu-apsauga>

Budžetinė įstaiga
Lukiškių g. 2, 01512 Vilnius

Tel. (8 5) 239 0000
Faks. (8 5) 279 1481

El. p. finmin@finmin.lt
<https://finmin.lt>

FM+mštas+VRM+dėl+LRV+nutarimo+projekto 1G-6708

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių
asmenų registre, kodas 288601650

Giedrė Pakalnienė

Nuo: Andrius Šaparnis
Išsiųsta: trečiadienis 2023 m. gegužė 10 10:08
Kam: Giedrė Pakalnienė
Tema: Persiųsta: Dėl LRV nutarimo derinimo (TAIS Nr. 23-5914)

Laba diena,

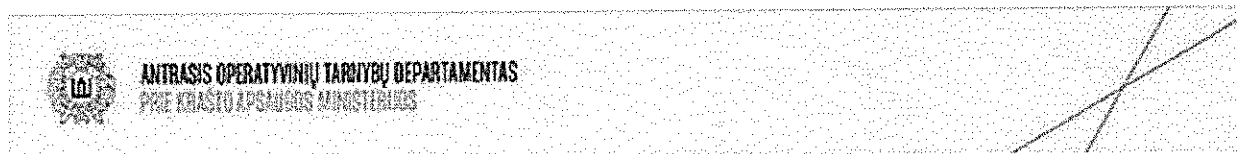
Informuoju, kad Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos pateiktam derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402" projektui (TAIS Nr. 23-5914) pastabų ir siūlyimų neturi.

Pagarbiai,

Audronė Jakučionienė

Tel. +370 680 62219, KAT 20219

El. p. audronej@aotd.kam.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS SAUGUMO DEPARTAMENTAS

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

2023-05-03 Nr. 18-4848
I 2023-04-27 Nr. 1D-2184

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, susipažinęs su pateiktu derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektu, informuoja, kad pastabų ir pasiūlymų pagal kompetenciją neturi.

Direktorius

Darius Jauniškis

LIETUVOS RESPUBLIKOS RYSIŲ REGULIAVIMO TARNYBA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Į 2023-04-27 Nr. 1D-2184

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – RRT), pagal kompetenciją įvertinusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektą teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

1. RRT, suprasdama siekį užkardyti nusikaltimus, daromus naudojant mobiliuosius telefonus, pažymi, kad Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projektu Nr. XIVP-2402 (toliau – ERĮ projektas) siūlomas teisinis reguliavimas ir jo teikiama nauda turi atsverti keliamas rizikas ir įgyvendinimo kaštus. Privaloma SIM registracija, iš esmės yra iššūkis visoms suinteresuotoms šalims – vartotojams, operatoriams, jų mažmeninės prekybos partneriams ir valstybei, todėl bet koks sprendimas turėtų būti priimtas tik pasikonsultavus su visomis suinteresuotosiomis šalimis ir atlikus visapusišką poveikio vertinimą. Pagrindiniai aspektai ir (ar) rizikos, kurie, RRT nuomone, turėtų būti įvertinti apsisprendžiant dėl siūlomo teisinio reguliavimo, buvo išdėstyti RRT 2023 m. vasario 10 d. rašte ERĮ projekto iniciatoriui ir rengėjui Seimo nariui M. Skritulskui (toliau – RRT raštas Nr. (63.7Mr)1B-396) (pridedama).

2. Pagal Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ERĮ) 77 straipsnio 2 dalį, viešųjų elektroninių ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjams kyla pareiga „išsaugoti ir įstatymų nustatyta tvarka neatlygintinai teikti kompetentingoms institucijoms jų generuojamus arba tvarkomus šio įstatymo 1 priede išvardytus duomenis“. Atitinkamų duomenų įrašymas į ERĮ 1 priedą savaime nesukuria pareigos viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjams šiuos duomenis rinkti ir tvarkyti, o būsimiems abonentams tokius duomenis pateikti. Taigi ERĮ projektu siūlomas ERĮ 1 priedo papildymas nauju 1.3 papunkčiu, numatančiu duomenų, susijusių su mobiliojo kalbinio ryšio paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos, saugojimą, neleis pasiekti ERĮ projekto aiškinamajame rašte deklaruoto tikslo – „mobiliojo ryšio operatoriams nustatyti pareigą registruoti mobiliojo ryšio išankstinio mokėjimo SIM korteles, tokiu būdu kompetentingoms valstybės institucijoms sudarant sąlygas veiksmingiau tirti nusikalstamas veikas ar jas užkardyti“. Tuo pačiu pastebėtina, kad, jei laikytume, kad pareiga rinkti atitinkamus duomenis kyla vien tik iš ERĮ 1 priedo, tuomet pareiga rinkti abonentų, įsigijusių išankstinio apmokėjimo SIM korteles, duomenis jau kiltų iš šiuo metu galiojančio ERĮ 1 priedo 1.1 papunkčio, numatančio, be kita ko, duomenų, susijusių su mobiliuoju kalbiniu ryšiu (nepriklausomai nuo apmokėjimo už paslaugas būdo), saugojimą. Pažymėtina, kad asmuo, kuris naudojasi viešosiomis elektroninių ryšių paslaugomis įsigijęs išankstinio apmokėjimo SIM kortelę, taip pat laikomas abonentu (sudariusiu viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sutartį konkludentiniais veiksmais), kurio asmens duomenys, jei tokie būtų renkami, turėtų būti saugomi pagal ERĮ 1 priedo 1.1.2 papunktį.

Papildomai atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, pagal ERĮ projekto nuostatas, SIM kortelių registracija siejama tik su mobiliojo kalbinio ryšio paslaugomis, tačiau nusikalstamos veikos gali

būti vykdomos ir naudojantis SIM kortelėmis, skirtomis tik duomenų perdavimo paslaugoms. Atitinkamai siūlytina įvertinti, ar SIM kortelių registracija neturėtų būti taikoma visų abonentų, t. y. ne tik įsigyjančių mobiliojo kalbinio ryšio paslaugas, atžvilgiu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir siekiant ERĮ projekto tikslų, ERĮ, pvz., jo 40 straipsnis, papildytinas nuostata, numatančią privalomą abonentų, sudariusių viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sutartis konkludentiniais veiksmais ir atsiskaitantiems už šias paslaugas išankstinio mokėjimo būdu, identifikaciją, aiškiai įtvirtinant tokiai identifikacijai būtinų pateikti duomenų apimtį.

3. Kaip nurodyta ankstesnėje pastaboje, pagal ERĮ 1 priedo 1.1 papunktį turi būti saugomi jame nurodyti su mobiliuoju kalbiniu ryšiu susiję duomenys, nepriklausomai nuo apmokėjimo už paslaugas būdo. Atitinkamai ERĮ įtvirtinus privalomą abonentų, sudariusių viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sutartis konkludentiniais veiksmais ir atsiskaitantiems už šias paslaugas išankstinio mokėjimo būdu, identifikaciją, pareiga saugoti šiuos duomenis kiltų iš jau šiuo metu galiojančio ERĮ 1 priedo nuostatų, numatančių tokių duomenų, kaip ryšio numeris (1.1.1 p.), abonto vardas ir pavardė (pavadinimas) bei adresas (1.1.2 p.), kviečiančiosios šalies tarptautinis mobiliojo ryšio abonto identifikatorius (IMSI) (5.2.2 p.). Atsižvelgiant į tai, siūlytina papildomai įvertinti ERĮ 1 priedo papildymo nauju 1.3 papunkčiu poreikį.

4. Pagal ERĮ 3 str. 15 d., elektroninių ryšių ištekliais yra priskiriami nebe „telefono ryšio numeriai“, o „ryšio numeriai“, todėl ERĮ projekte vartojama sąvoka „telefono ryšio numeris“ taisytina į „ryšio numeris“.

5. Nutarimo projekto 3 punkte siūloma atsisakyti ERĮ projekto 2 straipsnio 1 ir 3 dalių ir vietoj jų numatyti poįstatyminio teisės akto, nustatančio asmens duomenų, susijusių su teikiamomis viešosiomis judriojo telefono paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos, rinkimo ir tvarkymo tvarką, priėmimą. Pažymėtina, kad, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.161 straipsnį, viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sutartis yra viešoji sutartis, o viešąsias elektroninių ryšių paslaugas teikiantis asmuo privalo sudaryti sutartį su bet kuriuo asmeniu, kai šis kreipiasi, išskyrus įstatymų nustatyta tvarka patvirtintas išimtis. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojantys teisės aktai nenumato privalomos abonto identifikacijos viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sutarčiai sudaryti ir (ar) viešųjų elektroninių ryšių paslaugoms teikti, būtina įstatymo lygiu įtvirtinti nuostatą, kurios pagrindu viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjai galėtų nutraukti ir (ar) apriboti viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimą abonentui, su kuriuo sutartis buvo sudaryta iki naujo teisinio reguliavimo įsigaliojimo. Atsižvelgiant į tai, siūlymui atsisakyti ERĮ projekto 2 straipsnio 1 ir 3 dalių nepritartina.

Taip pat siūlytina papildomai įvertinti asmens duomenų, susijusių su teikiamomis viešosiomis judriojo telefono paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos, rinkimo ir tvarkymo tvarkos reikalingumą, nes nėra visiškai aiškūs tokio poįstatyminio teisės akto paskirtis ir turinys, jei tai, kokie asmens duomenys apie abonentą privalės būti renkami, bus įtvirtinta įstatyme, o asmens duomenų rinkimui ir tvarkymui turėtų būti taikomas BDAR¹ ir kiti asmens duomenų tvarkymą reguliuojantys teisės aktai.

6. ERĮ projekto 2 straipsnio 1 dalyje vietoj formuluotės „mobiliojo kalbinio ryšio paslaugų, kurios iš anksto apmokėtos, gavėjams“ įrašytina sąvoka „abonentų“, nes, kaip jau buvo nurodyta, asmenys, sudarę viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sutartį konkludentiniais veiksmais, laikytini abonentais. Papildomai įvertintinas ERĮ projekto 2 straipsnio 1 dalies nuostatos tikslinimas atsižvelgiant į šio rašto 2 punkto antrojoje pastraipoje išdėstytą pastabą.

PRIDEDAMA. RRT 2023 m. vasario 10 d. raštas Nr. (63.7Mr)1B-396, 1 el. dokumentas.

¹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)

D. Sereičikaitė, tel. +370 659 78 095, el. p. dovile.sereicikaite@rtt.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo nariui
Mindaugui Skritulskui
El. p. mindaugas.skritulskas@lrs.lt

Į 2023-01-16 Nr. SN(S6)-S-28

DĖL IŠANKSTINIO MOKĖJIMO SIM KORTELIŲ REGISTRAVIMO

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – RRT), išnagrinėjusi Jūsų raštą ir pasiūlymą siekiant veiksmingiau tirti nusikalstamas veikas užtikrinti, kad ūkio subjektai, teikiantys elektroninių ryšių tinklus ir (ar) paslaugas, privalėtų kaupti išankstinio mokėjimo paslaugų gavėjų duomenis ir juos teikti teisės aktų nustatyta tvarka kompetentingoms institucijoms, toliau pagal savo kompetenciją pateikia RRT nuomonę dėl Jūsų pasiūlymo.

GSMA¹ duomenimis pastebimas gausėjantis pasaulio šalių, kurios taiko išankstinio mokėjimo SIM kortelių privalomą registraciją skaičius. 2021 m. duomenimis², 157 pasaulio valstybės taikė privalomą išankstinio mokėjimo SIM kortelių registraciją. Europoje, 25³ iš 46 šalių taiko privalomą SIM registraciją⁴.

RRT, suprasdama siekį užkardyti nusikaltimus, daromus naudojant mobiliuosius telefonus, pažymi, kad pasirinktas sprendimas ir jo teikiama nauda turi atsverti keliamas rizikas ir įgyvendinimo kaštus. Privaloma SIM registracija, iš esmės yra iššūkis visoms suinteresuotoms šalims – vartotojams, operatoriams, jų mažmeninės prekybos partneriams ir valstybei, todėl bet koks sprendimas turėtų būti priimtas tik pasikonsultavus su visomis suinteresuotosiomis šalimis ir atlikus visapusišką poveikio vertinimą.

Pripažįstant, kad privalomas išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimas negali būti vertinamas vienareikšmiškai, būtina atsižvelgti į šiuos išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimo teigiamus ir neigiamus aspektus ir (ar) rizikas:

Teigiami aspektai:

1) Išankstinio apmokėjimo SIM kortelių registravimas gali turėti teigiamų naudų galutiniams paslaugų gavėjams, visų pirma, SIM registracija gali įgalinti daugelį vartotojų gauti pridėtinės vertės mobiliąsias ir skaitmenines paslaugas, kurios yra nepasiekiamos neregistruotiems vartotojams, pvz., naudotis patikimumo užtikrinimo paslaugomis, finansinėmis paslaugomis ir kt. SIM registracija prisidėtų ir prie kokybiškesnių elektroninių ryšių paslaugų teikimo, sudarant prielaidas sklandžiam operatorių ir vartotojų bendradarbiavimui ir probleminių situacijų valdymui.

¹ GSM asociacija, vienijanti mobilaus ryšio operatorius (<https://www.gsma.com>).

² https://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2021/04/Digital-Identity-Access-to-Mobile-Services-and-Proof-of-Identity-2021_SPREADs.pdf

³ Albanija, Andora, Austrija, Baltarusija, Belgija, Bulgarija, Kipras, Prancūzija, Vokietija, Graikija, Vengrija, Italija, Kosovas, Liuksemburgas, Monakas, Juodkalnija, Norvegija, Lenkija, Rusija, San Marinas, Slovakija, Ispanija, Svalbardas, Šveicarija, Ukraina.

⁴ https://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2020/03/Access_to_mobile_services_2020_Singles.pdf

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos mobiliojo ryšio operatoriai, kaip ir kai kurių kitų Europos valstybių narių operatoriai, skatina išankstinio mokėjimo kortelių savanorišką registraciją, kuri galėtų būti vertinama kaip labiausiai vartotojus motyvuojanti bei efektyviausia priemonė, siekiant gauti daugiau naudų besinaudojant elektroninių ryšių paslaugomis (pvz., savitarnos svetainės).

2) Šiuo metu abonentų identifikacija yra reikalinga siekiant užtikrinti ryšio numerio perkėlimą į kitą tinklą, todėl SIM kortelių registracija, leidžianti identifikuoti abonentą, supaprastintų ir pagreitintų vėlesnį ryšio numerio perkėlimo į kitą tinklą procesą.

Rizikos ir neigiami aspektai:

1) Analizuojant kitų pasaulio šalių patirtį, pastebėtina, jog nėra neginčijamų įrodymų, kad privalomas išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimas visais atvejais yra padėjęs kovoti su nusikalstamumu, t. y. tikslai, kurių buvo siekiama įvedant privaloma SIM registraciją, nebuvo pasiekti. Todėl būtina įvertinti, ar pasirinktas sprendimas tikrai leis pasiekti norimus tikslus ir išspręsti konkrečią problemą, pvz., užkardys telefoninio sukčiavimo atvejus.

Lietuvos atveju, būtina įvertinti ES rinkos sąlygas ir, ypač, kaimyninėse valstybėse taikomus reikalavimus. Pažymėtina, kad asmenys, kurie vykdo nusikalstamas veikas bei tuo tikslu įsigyja išankstinio mokėjimo SIM korteles, įvedus privalomą registraciją, vis tiek turės galimybę netrukdomai įsigyti ir atsivežti išankstinio mokėjimo SIM kortelių iš kitų ES valstybių narių. Šiuo metu privalomos SIM registracijos netaiko Latvija, Estija, Suomija ir kt. Būdami ES šalyse bei naudodamiesi tarptinklinio ryšio (ang. *roaming*) ES paslauga, piktavaliai turi galimybę laisvai naudotis kitose ES šalyse įsigytais išankstinio mokėjimo SIM kortelėmis nepatirdami didesnių kaštų. Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu technologiniai sprendimai leidžia, naudojant tarptinklinio ryšio paslaugas, įvairių programėlių pagalba galutiniam paslaugų gavėjui, kuriam skambinama, rodyti bet kokią pasirinktą ryšio numerį ir (ar) vardinį užrašą. Be to, neatmestina tikimybė, kad atsirastų „juodoji rinka“, kurioje bus prekiaujama socialiai pažeidžiamų asmenų, pvz., benamių, vardu registruotomis SIM kortelėmis.

Aukščiau nurodytos aplinkybės kelia pagrįstų abejonių, ar siūlomas sprendimas iš tikrųjų padėtų efektyviai kovoti su telefoniniais sukčiais ir pasiekti norimų tikslų. Todėl šioje situacijoje efektyvesnis sprendimas būtų bendras ES lygiu priimtas sprendimas dėl privalomo išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimo.

2) Vadovaujantis RRT rengiamos elektroninių ryšių sektoriaus ataskaitos duomenimis, 2022 m. III ketv. pabaigoje (šiuo metu 2022 m. IV ketv. statistiniai duomenys yra apdorojami) Lietuvos Respublikoje aktyvių viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų abonentų skaičius buvo 3,9 mln., iš jų apie 33 proc. naudojo išankstinio mokėjimo viešosiomis mobiliojo ryšio paslaugomis. Taip pat paminėtina, kad, nepaisant 2022 m. III ketv. nedidelio abonentų, besinaudojančių išankstinio mokėjimo viešosiomis mobiliojo ryšio paslaugomis, skaičiaus padidėjimo, viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų abonentų, besinaudojančių išankstinio mokėjimo viešosiomis mobiliojo ryšio paslaugomis, skaičius Lietuvos Respublikoje nuosekliai mažėja: 2016 m. pabaigoje išankstinio mokėjimo viešosiomis mobiliojo ryšio paslaugomis naudojo 42,4 proc. visų mobiliojo ryšio abonentų, o 2017 m. – 38,7 proc., 2018 m. – 35,5 proc., 2019 m. – 35,2 proc., 2020 m. – 33,5 proc., 2021 m. – 31,6 proc. Taigi, privaloma SIM registracija turėtų įtakos reikšmingai daliai, t. y. apie 33 proc., viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų abonentų bei vienokiu ar kitokiu būdu, bent jau pereinamuoju laikotarpiu, apsunkintų viešųjų elektroninių ryšių paslaugų prieinamumą.

Svarbu pastebėti, jog išankstinio mokėjimo viešosios mobiliojo ryšio paslaugos yra lanksčiausia ir paprasčiausia elektroninių ryšių paslaugų užsakymo forma, ir kaip tik dėl šių paslaugos savybių, vieni pagrindinių išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojai yra nepilnamečiai asmenys bei pagyvenę asmenys, nenorintys prisiimti ilgalaikių sutartinių įsipareigojimų. Būtina įvertinti, kaip siūlomas sprendimas paveiks socialiai pažeidžiamiausius vartotojus bei vartotojus, gyvenančius nutolusiose vietovėse.

3) Privaloma SIM registracija, be jokios abejonės, didins operatorių veiklos sąnaudas, kas savo ruožtu gali lemti investicijų į kitas veiklos sritis mažėjimą bei paslaugų brangimą galutiniams vartotojams.

Būtina pabrėžti, kad apsisprendus dėl privalomos SIM registracijos, turi būti numatytas pakankamas pereinamasis laikotarpis, skirtas pasiruošti šio reikalavimo įgyvendinimui. Būtina įvertinti laikotarpį, reikalingą tinkamai pasirengti tiek naujai įsigyjamų SIM kortelių registracijai, tiek esamų išankstinio mokėjimo SIM kortelių, kuriomis jau yra teikiamos elektroninių ryšių paslaugos, registracijai, siekiant kad šio reikalavimo įgyvendinimas būtų sklandus ir sukeltų kuo mažiau neigiamų pasekmių visoms suinteresuotoms šalims – vartotojams, operatoriams, jų mažmeninės prekybos partneriams. Vartotojų atveju, būtina užtikrinti, kad esami vartotojai, ypač pažeidžiamos asmenų grupės, dėl nepagrįstai trumpų šio reikalavimo įgyvendinimo terminų neliktų apskritai be elektroninių ryšių paslaugų.

Apibendrinama tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT supranta projektu siekiamų tikslų svarbą, tačiau tuo pačiu mano, kad projektu nustatomas teisinis reguliavimas turi būti proporcingas siekiamiems tikslams, o juo sukuriamą naudą turi atsvirti sukeliamus kaštus ir administracinę naštą.

Atkreipiame dėmesį, kad RRT yra pasirengusi bendradarbiauti su kitomis institucijomis bei aktyviai dalyvauti ieškant efektyvių ir proporcingų sprendimų siekiant užtikrinti visų suinteresuotų šalių teises ir teisėtus interesus.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai
Per TAIS

2023-05- Nr. 2R- (3.2.Mr)
Į 2023-04-27 Nr. 1D-2184

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija), pagal kompetenciją išnagrinėjusi pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), pastabų ir pasiūlymų jam neturi.

Direktoriaus pavaduotoja

Danguolė Morkūnienė

L. Kovalčuk, tel. (8 5) 219 7274, el. p. lina.kovalcuk@ada.lt

Biudžetinė įstaiga
L. Sapiegos g. 17
10312 Vilnius

Tel. (8 5) 279 1445
E. pristatymas: 188607912
El. p. ada@ada.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 188607912

TELE2

LR Ministrėi Pirmininkei Ingridai Šimonytei

2023-04-24 Nr. SD-36627

LR vidaus reikalų ministrei Agnei Bilotaitei

LR susisiekimo ministrui Mariui Skuodžiui

LR ekonomikos ir inovacijų ministrei Aušrinei Armonaitei

LR socialinių reikalų ir darbo ministrei Monikai Navickienei

LR teisingumo ministrei Ewelina Dobrowolskai

DĖL PRIVALOMO IŠANKSTINIO MOKĖJIMO SIM KORTELIŲ REGISTRAVIMO PROBLEMATIKOS

Šiuo raštu UAB „Tele2“ vienas Lietuvoje pirmaujančių operatorių, kreipiasi į LR Ministrę Pirmininkę Ingridą Šimonytę ir LR Vyriausybės narius, norėdamas atkreipti dėmesį į LR Seime kylančias pavienes individualias Seimo narių iniciatyvas privalomai registruoti išankstinio mokėjimo SIM korteles. Kitų šalių patirtys rodo ir ekspertiniai argumentai rodo, kad prievolė SIM kortelių vartotojams teikti savo asmens duomenis ir mobiliojo ryšio operatoriams kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis yra **neefektyvi ir neproporcinga**.

Iniciatyvos problemos**1. Deklaruojami tikslai praktikoje neįgyvendinami**

Privaloma SIM kortelių registracija padėties kovoje su nusikalstamumu nepakeis, tačiau aktualizuos naujas nusikalstamas veikas. Kaip pažymi ir LR ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – RRT), Lietuvos atveju, būtina įvertinti ES rinkos sąlygas ir ypač kaimyninėse valstybėse taikomus reikalavimus. Asmenys, kurie vykdo nusikalstamas veikas, vis tiek turės galimybę netrukdomai įsigyti ir atsivežti išankstinio mokėjimo SIM kortelių iš kitų šalių, o iš ES valstybių narių atvežtomis kortelėmis bus galima skambinti nepatiriant didelių išlaidų dėl ES galiojančio „skambink užsienyje kaip namie“ principo. Neabejotina, kad atsiras „juodoji rinka“, kurioje bus prekiaujama socialiai pažeidžiamų asmenų ar veiklos nevykdančių įmonių vardu registruotomis SIM kortelėmis.

Be to, sukčiaujantys asmenys keičia savo taktiką besivystant technologijoms – jau dabar pastebima, kad tik labai nedidelė sukčiavimo nusikaltimų dalis atliekama skambinant telefonu iš SIM kortelės – kur kas dažniau naudojamos mobiliosios programėlės ar kiti technologiniai sprendimai, kai nei naudotojo numerio, nei jo savininko susekti tampa neįmanoma, nepriklausomai nuo to, ar SIM kortelė registruota, ar ne.

2. Brangus ir netaiklus bandymas sukčiavimo problemoms spręsti

VšĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro, bendradarbiaujant su Lietuvos bankų asociacijos nariais, Lietuvos policija ir Lietuvos banku, parengtoje 2021 m. sukčiavimo atvejų analizėje išskiriama, jog telefoninis sukčiavimas 2021 m. sudarė 7% bendros sukčių padaromos žalos (apie 700 tūkst. Eur nuo 10,2 mln. Eur). Įgyvendindami prievolę kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis operatoriai patirtų reikšmingas finansines sąnaudas, kurios, remiantis praeityje operatorių darytais skaičiavimais siektų apie 9 mln. Eur. Todėl brangi prievolė operatoriams dėl savo esminių trūkumų nemažins sukčiavimo padaromos žalos Lietuvoje.

3. Paveiks labiausiai pažeidžiamus vartotojus

Išankstinio mokėjimo viešosios mobiliojo ryšio paslaugos yra lanksčiausia, paprasčiausia ir pigiausia elektroninių ryšių paslaugų užsakymo forma. Šios paslaugos savybės lemia, kad vieni pagrindinių išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojai yra nepilnamečiai asmenys bei pagyvenę asmenys, nenorintys prisiimti ilgalaikių sutartinių įsipareigojimų. Todėl socialiai pažeidžiamos visuomenės grupės susidurs su problemomis ne tik dėl riboto reguliavimo pokyčių supratimo, jos taps pažeidžiamos ir dėl su SIM kortelių registracija susijusių sukčiavimų bei apgavysčių.

UAB „Tele2“, įm. k. 111471645, PVM m. k. LT114716417
El. paštas: reception.lt@tele2.com, oficialus tinklalapis: www.tele2.lt
Tel.: (8–5) 2366 300, faksas: (8–5) 2366 302
Juridinio asmens buveinė: Upės g. 23 08128 Vilnius
Duomenys kaupiami ir saugomi LR Juridinių asmenų registre

TELE2

4. Mažins konkurenciją telekomunikacijų rinkoje

Kaip nurodo RRT, privaloma išankstinių mokėjimo kortelių registracija neabejotinai didins operatorių veiklos sąnaudas, kadangi tai lems investicijų į kitas veiklos sritis mažėjimą bei paslaugų brangimą galutiniams vartotojams. Vis dėlto poveikis skirtingiems rinkos dalyviams bus nevienareikšmis. UAB „Tele2“ yra populiariausias išankstinio mokėjimo SIM kortelių paslaugų teikėjas Lietuvoje, todėl siūlomo reguliavimo įgyvendinimo kaštai UAB „Tele2“ paveiktų labiausiai. Atsižvelgiant į tai, esmingai skirtingas siūlomo valstybės reguliavimo administracinės naštos operatoriams poveikis gali prisidėti prie konkurencijos mažėjimo telekomunikacijų sektoriuje.

Apibendrinant rašte pateikiamus argumentus, privalomas išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenų kaupimas yra netaikli ir neefektyvi priemonė nusikalstamumo problemoms spręsti, o to įgyvendinimas reikštų dideles operatorių finansines sąnaudas, keltų reikšmingus administracinius nepatogumus gyventojams. Dėl tokios iniciatyvos didėtų labiausiai pažeidžiamų visuomenės grupių socialinė atskirtis ir aktualiomis taptų naujos nusikalstamos veikos.

Atsižvelgiant į tai, UAB „Tele2“ prašo LR Ministrę Pirmininkę Ingridą Šimonytę ir LR Vyriausybės narius įvertinti pateiktus argumentus formuojant LR Vyriausybės nuomonę privalomo išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimo iniciatyvų atžvilgiu. UAB „Tele2“ atstovai yra pasiruošę detaliau pristatyti argumentus susitikimo metu.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

UAB „Tele2“ strategijos ir plėtros direktorius

Tadas Bukauskas

TELE2

LR Vidaus reikalų ministerijai

Šventaragio g. 2,

LT-01510 Vilnius

2023-05-05 Nr. SD-36679

Vilnius

Siunčiama el. pašto adresais: bendrasisd@vrm.lt, andrius.saparnis@vrm.lt

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DĖL PRIVALOMO IŠANKSTINIO MOKĖJIMO SIM KORTELIŲ REGISTRAVIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, įgyvendindama Ministro Pirmininko pavedimą, pateikė derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402“ projektą (toliau – **Nutarimo projektas**).

Nutarimo projekte siūloma iš esmės pritarti Elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projektui Nr. XIVP-2402 (toliau – **ERĮ projektas**), patobulinant jį pagal Nutarimo projekte pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Šiuo raštu UAB „Tele2“ atkreipia dėmesį, kad prievolė SIM kortelių vartotojams teikti savo asmens duomenis ir mobiliojo ryšio operatoriams kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis yra **neefektyvi** ir **neproporcinga** todėl nepritaria Nutarimo bei ERĮ projektams bei šiuo raštu teikia detalias bendrovės pastabas.

1. Deklaruojami tikslai praktikoje neįgyvendinami

Privaloma SIM kortelių registracija padėties kovoje su nusikalstamumu nepakeis, tačiau aktualizuos naujas nusikalstamas veikas. Kaip pažymi ir LR ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – RRT), Lietuvos atveju, būtina įvertinti ES rinkos sąlygas ir ypač kaimyninėse valstybėse taikomus reikalavimus. Asmenys, kurie vykdo nusikalstamas veikas, vis tiek turės galimybę netrukdomai įsigyti ir atsivežti išankstinio mokėjimo SIM kortelių iš kitų šalių, o iš ES valstybių narių atvežtomis kortelėmis bus galima skambinti nepatiriant didelių išlaidų dėl ES galiojančio „skambink užsienyje kaip namie“ principo. Atkreipiamas dėmesys, kad pusė Europos Sąjungos valstybių netaiko išankstinio mokėjimo SIM kortelių registracijos.

Neabejotina, kad atsiras „juodoji rinka“, kurioje bus prekiaujama socialiai pažeidžiamų asmenų ar veiklos nevykdančių įmonių vardu registruotomis SIM kortelėmis, taip pat, kortelėmis, kurios įgytos pasinaudojant padirbtais, pavogtais ar kitų asmenų prarastais dokumentais, kas gali įnešti papildomos painiavos identifikuojant įtariamuosius bei kitus asmenis bei efektyviai vykdyti nusikalstamų veikų tyrimus.

Be to, sukčiaujantys asmenys keičia savo taktiką besivystant technologijoms – jau dabar pastebima, kad tik labai nedidelė sukčiavimo nusikaltimų dalis atliekama skambinant telefonu iš SIM kortelės – kur kas dažniau naudojamosi mobiliosiomis programėlėmis ar kitais technologiniais sprendimais, kai nei naudotojo numerio, nei jo savininko susekti tampa neįmanoma, nepriklausomai nuo to, ar SIM kortelė registruota, ar ne.

Pastebėtina tai, kad nors išvados rengėjas referuoja į tai, jog „2021–2022 m. per metus buvo padaryta apie 550 nusikalstamų veikų (sukčiavimų telefonu arba kitų nusikalstamų veikų), kurių padarymo įrankiai ir priemonės yra telefonai“, tačiau visiškai nedetalizuoja šios statistikos, t.y. nenurodo kiek nusikalstamų veikų buvo padaryta naudojantis išankstinio mokėjimo kortelėmis, o kiek šių nusikalstamų veikų padaryta pasinaudojant kitais technologiniais sprendimais, kurių visiškai neįtakos SIM registravimas. Turint tokius duomenis, būtų žymiai aiškiau kokių tikslų yra siekiama ir kokių priemonių reikia imtis šiems tikslams pasiekti.

TELE2

2. Brangus ir netaiklus bandymas sukčiavimo problemoms spręsti

VšĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro, bendradarbiaujant su Lietuvos bankų asociacijos nariais, Lietuvos policija ir Lietuvos banku, parengtoje 2021 m. sukčiavimo atvejų analizėje išskiriama, jog telefoninis sukčiavimas 2021 m. sudarė 7% bendros sukčių padaromos žalos (apie 700 tūkst. Eur nuo 10,2 mln. Eur). Įgyvendindami prievolę kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis operatoriai patirtų reikšmingas finansines sąnaudas, kurios, remiantis praeityje operatorių darytais skaičiavimais siektų apie 9 mln. Eur. Todėl brangi prievolė operatoriams dėl savo esminių trūkumų nemažins sukčiavimu padaromos žalos Lietuvoje.

3. Paveiks labiausiai pažeidžiamus vartotojus

Išankstinio mokėjimo viešosios mobiliojo ryšio paslaugos yra lanksčiausia, paprasčiausia ir pigiausia elektroninių ryšių paslaugų užsakymo forma. Šios paslaugos savybės lemia, kad vieni pagrindinių išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojai yra nepilnamečiai asmenys bei pagyvenę asmenys, nenorintys prisiimti ilgalaikių sutartinių įsipareigojimų, esantys jautriausi paslaugų kainai. Todėl socialiai pažeidžiamos visuomenės grupės susidurs su problemomis ne tik dėl riboto reguliavimo pokyčių supratimo, jos taps pažeidžiamos ir dėl su SIM kortelių registracija susijusių sukčiavimų bei apgavysčių.

Kaip jau ne karta minėjome, išankstinio mokėjimo SIM kortelių privalomas registravimas, labiausiai įtakos būtent tuos asmenis, kurie yra labiausiai pažeidžiami – šie vartotojai bus dalinai atriboti nuo prieinamų komunikavimo kanalų. Labai tikėtina, kad dalis tokių vartotojų dėl riboto naudojimosi masinėmis informavimo priemonėmis ar reguliavimo nesupratimo, tiesiog nesupras šių reikalavimų pobūdžio, terminų bei poveikio ir galima liks be prieinamo ryšio.

Ypač svarbu paminėti tai, kad vien Tele2 skaičiavimais, apie keli šimtai tūkstančių operatoriaus vartotojų neturės galimybės telefonu nuotoliniu būdu registruoti savo naudojamų išankstinio mokėjimo SIM kortelių dėl to, kad šie asmenys naudojasi „mygtukiniais“ (internetu naudotis nepritaikytais) telefonais ir/arba nesinaudoja interneto ryšio paslaugomis savo telefonuose. Tai reiškia, jog šiems asmenims gali būti neprieinama galimybė užregistruoti savo SIM nuotoliniu būdu ir teks vykti į fizinę registravimo vietą.

Tuo tarpu, išankstinio apmokėjimo kortelių registravimo vietų skaičius bus ženkliai mažesnis nei jų pardavimo kanalų kiekis, t.y. dėl sudėtingesnio administravimo proceso (dokumentų tikrinimas ir pan.) bei dėl administravimo sąnaudų, labai tikėtina, jog SIM kortelės fiziškai bus registruojamos tik operatoriaus salonuose, kurių Tele2 šiuo metu turi 57 ir nemaža jų dalis yra didžiuliuose miestuose ir miesteliuose. Tai ypatingai atsilieps jautriausiems ir nuo didesnių miestų ar miestelių nutolusiems vartotojams, nes dalis jų dėl finansinės padėties, sveikatos būklės ar būklės šeimoje tiesiog negalės atvykti į nutolusius tokių SIM kortelių registravimo taškus.

Atskira vartotojų grupė – telemetrijos paslaugų naudotojai. Didelė dalis įrenginių, naudojančių telefono numerius (pvz. liftai, šlagbaumai, garažų ir kiemų vartai, signalizacijos sistemos, buities įranga ir pan.) naudoja išankstinio mokėjimo korteles. Savaiame suprantama, kad nemaža šių vartotojų dalis arba pamirš, kad naudoja išankstinio apmokėjimo SIM kortelėmis (priminimo į šį numerį taip pat negaus), arba neįsigilins į reikalavimų pobūdį bei patirs didelių nepatogumų dėl paslaugų ribojimo.

Galiausiai, labai tikėtina, kad SIM kortelių registravimo periodu, padaugės sukčiavimo atvejų, kai tretieji asmenys, apsimesdami operatoriaus darbuotojais arba siūsdami operatoriaus klientams apsimestinius pranešimus, siūlys užregistruoti jų išankstinio apmokėjimo korteles bei prašys jų asmeninių, prisijungimo prie sistemų ir pan. duomenų ar net prašys užmokesčio už šią paslaugą.

4. Mažins konkurenciją telekomunikacijų rinkoje

Kaip nurodo RRT, privaloma išankstinių mokėjimo kortelių registracija neabejotinai didins operatorių veiklos sąnaudas, kadangi tai lems investicijų į kitas veiklos sritis mažėjimą bei paslaugų brangimą galutiniams

naudotojams. Vis dėlto poveikis skirtingiems rinkos dalyviams bus nevienodas. UAB „Tele2“ yra didžiausias išankstinio mokėjimo SIM kortelių paslaugų teikėjas Lietuvoje, todėl siūlomo reguliavimo įgyvendinimo kaštai UAB „Tele2“ labai tikėtina būtų didžiausi. Atsižvelgiant į tai, esmingai skirtingas siūlomo valstybės reguliavimo administracinės naštos operatoriams poveikis gali prisidėti prie konkurencijos iškreipymo telekomunikacijų sektoriuje.

LR Konstitucinis teismas ne kartą savo sprendimuose yra išaiškinęs, kad valstybės funkcijos negali būti finansuojamos privačių subjektų lėšomis (pavyzdžiui, 2002 m. rugsėjo 19 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas), todėl LR Vyriausybei nusprendus nutarimu siūlyti iš esmės pritarti LR Seimo nario įstatymo projektui bei atitinkamai vėliau LR Seimui priėmus minėtas pataisas, Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos bei kitų atsakingų valstybės institucijų prašome jau 2024 metų valstybės biudžete numatyti lėšas, skirtas operatorių išlaidoms bei investicijoms padengti.

* * *

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, kad išvados rengėjas, apart nurodymas skaičių šalių, kuriose vykdoma registracija, visiškai neapžvelgė to, kaip įvesta privaloma SIM registraciją pakeitė situacija atitinkamose šalyse, t.y. kaip tai paveikė nusikalstamumo statistiką, dinamiką, elektroninių ryšių rinką, vartotojus, kiek vartotojų buvo atjungti nuo ryšio, kiek vartotojų dėl to skundėsi ir/ar turėjo kažkokias dėl to pasekmes, kaip tai įtakoją jautriausias vartotojų grupes, su kokiais sunkumais bei iššūkiais buvo susidurta registruojant SIM bei po jų registracijos ir pan.

Šie duomenys būtų ypatingai svarbūs vertinant ERĮ projekto naudą, pasekmes bei galimus iššūkius jį įgyvendinant.

Apibendrinant rašte pateikiamus argumentus, privalomas išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenų kaupimas yra netaikli ir neefektyvi priemonė nusikalstamumo problemoms spręsti, o to įgyvendinimas reikštų dideles operatorių finansines sąnaudas, keltų reikšmingus administracinius nepatogumus gyventojams. Dėl tokios iniciatyvos didėtų labiausiai pažeidžiamų visuomenės grupių socialinė atskirtis ir aktualiomis taptų naujos nusikalstamos veikos.

UAB „Tele2“ atstovai yra pasiruošę detaliau pristatyti argumentus susitikimo metu.

Pažymime, kad šiame rašte yra pateikta informacijos, sudarančios Tele2 komercinės paslaptis. Atitinkamai, Nutarimo projekto ir ERĮ projekto svarstymo procese prašome neatskleisti šiame rašte pateikiamos informacijos tretiesiems asmenims.

UAB „Tele2“ strategijos ir plėtros direktorius

Tadas Bukauskas

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-05-05 Nr. 1400-901

Gedimino pr. 11

LT-01103 Vilnius

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Šventaragio g. 2

LT-01510 Vilnius

Siunčiama el. paštu lrvkanceliarija@lr.v.lt ir bendrasisd@vrm.lt

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ

UAB „Bitė Lietuva“ (toliau – Bitė Lietuva) teikia savo pastabas ir pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 23-5914 (toliau – Nutarimo projektas), kuriuo iš esmės pritariama Seimo nario Mindaugo Skritulsko registruoto Elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo projektui Nr. XIVP-2402 (toliau – Įstatymo projektas).

Bitė Lietuva nuomone, išankstinio mokėjimo paslaugų SIM kortelių vartotojų duomenų registracija nėra tinkamas būdas spręsti nusikalstamumo problemas dėl žemiau nurodytų priežasčių.

Pirmiausia, nėra patikimų įrodymų, kad SIM kortelių registracija užsienio šalyse, kurios tokią praktiką taiko, turėjo tiesioginės įtakos kovojant su nusikalstamumu, nors būtent ši priežastis yra nurodoma kaip kartinė siūlant privalomą išankstinio mokėjimo paslaugų SIM kortelių registraciją. Atsižvelgiant į tai, manome, kad būtina įvertinti, ar esamos priemonės nėra pakankamos ir ar pasirinktas sprendimas tikrai leis pasiekti norimus tikslus, o taip pat apsvarstyti kitas priemones, kurios efektyviau spręstų sukčiavimo atvejus.

Antra, tokiose šalyse kaip Latvija, Estija, Danija, Airija, Suomija ir kt. prievolės registruoti SIM korteles nėra. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į galiojančią Europos Sąjungos reguliavimą pagal kurį iš kitų ES šalių atvežtomis SIM kortelėmis bus galima skambinti ar kitaip naudotis jomis nepatiriant papildomų išlaidų dėl ES galiojančio „skambink užsienyje kaip namie“ (*angl. Roam Like At Home*) principo, t.y. pvz. iš Latvijos į Lietuvą atvežtomis neregistruotomis SIM kortelėmis Lietuvoje bus galima naudotis tokiais pačiais tarifais, kurie taikomi naudojantis mobiliojo ryšio paslaugomis Latvijos viduje (iš esmės panašiomis kainomis, kurias dabar taiko ir Lietuvos mobiliojo ryšio operatoriai). Asmenys, kurie vykdo nusikalstamas veikas turės nevaržomą galimybę įsigyti ir atsivežti išankstinio mokėjimo SIM kortelių iš kitų ES valstybių, kuriose privalomas SIM kortelių registravimas netaikomas ir toliau jomis sėkmingai naudosis.

Trečia, negalima atmesti tikimybės, kad atsiras ir antrinė rinka, kurioje bus prekiaujama socialiai pažeidžiamų asmenų ar veiklos nevykdančių įmonių vardu registruotomis SIM kortelėmis – tokia veikla būtų visiškai legali ir pagal galiojančią reguliavimą negalėtų būti kaip nors varžoma. Kaip žinia, šiuo metu populiariausias sukčiavimo būdas yra ne balso skambučiai, o SMS pranešimai, kuriais siunčiamos fiktyvių internetinių svetainių, imituojančių bankų, valstybės institucijų ar kitų paslaugų teikėjų svetaines, nuorodos

(angl. *SMS fishing*) ir taip nusikalstamu būdu išviliojamos lėšos iš asmenų. Manome, kad privalomas jau esamų išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimas gali sukelti dar vieną sukčiavimo bangą, kai bus prisidengiama prievole registruoti SIM korteles bei vartotojų baime, kad jiems neatlikus nusikaltėlių nurodytų veiksmų jiems bus išjungtos mobiliojo ryšio paslaugos.

Ketvirta, išankstinio mokėjimo paslaugų SIM kortelės yra lanksčiausias, paprasčiausias ir pigiausias mobiliojo ryšio paslaugų įsigijimo ir naudojimosi jomis būdas. Vieni pagrindinių išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojai yra moksleiviai, studentai bei vyresnio amžiaus asmenys, nenorintys prisiimti ilgalaikių sutartinių įsipareigojimų bei pageidaujantys taikyti lankstų mokėjimo už paslaugas būdą. Manome, kad būtina įvertinti, kaip siūlomas reguliavimas paveiktų socialiai labiausiai pažeidžiamus vartotojus bei vartotojus, gyvenančius nutolusiose vietovėse.

Penkta, privaloma išankstinių mokėjimo kortelių registracija neabejotinai didintų operatorių veiklos sąnaudas, kurios būtų susijusios tiek su vienkartinėmis investicijomis į IT sistemas bei prekybos vietas įgyvendinant Įstatymo projektu numatomą reguliavimą, tiek su nuolatiniais papildomais kaštais, susijusiais su tinkamu vartotojų duomenų saugojimu, jų atnaujinimu bei teikimu valstybės institucijoms, o taip pat su pabrangusiu išankstinio mokėjimo SIM kortelių platinimu (per mažmeninės prekybos įmonių, degalinių tinklus ir pan.). Remiantis LR ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, Lietuvoje 2022 m. IV ketvirtį visų Lietuvos mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų išduotų aktyvių išankstinio mokėjimo SIM kortelių skaičius siekė apie 1,2 mln. vienetų. Manome, kad net nukėlus Įstatymo projekto įsigaliojimą iki 2024-06-01 kaip numatyta Nutarimo projekte, šis terminas yra per trumpas laikas suregistruoti tokį kiekį išankstinio mokėjimo SIM kortelių.

Šešta, Nutarimo projekte siūloma <... „Įstatymo projekto aiškinamąjį raštą papildyti informacija apie teisėsaugos institucijų duomenis ir užsienio šalių patirtį, kuri pagrindžia siūlomo teisinio reguliavimo aktualumą teisėsaugos funkcijoms vykdyti. Lietuvos policijos duomenimis, asmenys, planuodami ir vykdydami nusikalstamą veiklą, **paprastai naudojami išankstinio mokėjimo SIM kortelėmis, kurias kartu su mobiliojo ryšio telefonų aparatais keičia kasdien, o kartais ir keletą kartų per dieną**....>.

Atsižvelgiant į šią Nutarimo projekto nuostatą, sunkiai suprantama yra Įstatymo projekte numatyta pareiga registruoti iki siūlomo Įstatymo projekto įsigaliojimo jau naudojamąs SIM korteles (esamą išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojai), o iki numatytos datos neatlikus registracijos, tokiam vartotojui nutraukti mobiliojo ryšio paslaugų teikimą. Akivaizdu, kad nusikalstamoms veikoms vykdyti naudojamos tik naujos išankstinio mokėjimo SIM kortelės, kurios keičiamos „kasdien, o kartais keletą kartų per dieną“, todėl manome, kad esamų SIM kortelių naudotojų registravimas niekaip nesusijęs su nusikalstamų veikų darymu. Esamų vartotojų SIM kortelių registravimas sukeltų daug nepatogumų jų vartotojams dėl registravimo proceso vykstant į operatorių prekybos salonus (absoliučiai didžiausia dalis išankstinio mokėjimo SIM kortelių vartotojų nesinaudoja elektroninėmis atpažinties priemonėmis), daliai vartotojų laiku nesiregistravus būtų išjungtos mobiliojo ryšio paslaugos, atsirastų papildomi kaštai ir administracinė našta operatoriams, o siekiamų tikslų pasiekti tai niekaip nepadėtų.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad šiuo metu vienas populiariausių sukčiavimo telefonu būdų yra apsimestiniai SMS pranešimai (angl. *SMS fishing*). Efektyviausias būdas apsaugoti galutinius paslaugos gavėjus yra apsimestinių SMS pranešimų atpažinimas ir žymėjimas arba stabdymas viešųjų ryšių tinklo/elektroninio

ryšio paslaugų lygmenyje. Pažymėtina, kad analogiškos praktikos jau seniausios taikomos panašiose komunikacijos perdavimo srityse, pvz., teikiant el. pašto paslaugas visuotinai naudojami brukalo (*angl. spam*) filtrai. Bitė Lietuva, siekdama kovoti su aptariamais sukčiavimo atvejais, galėtų vykdyti sukčiavimo per viešųjų ryšių tinklą prevenciją, imantis tokių priemonių:

- Pagal paslaugų teikėjų, kurių tapatybė siekiama neteisėtai pasinaudoti, pateiktą informaciją būtų nustatoma įtartinų SMS žinučių požymių visuma, pvz.: (i) siuntėjas yra ne numeris, o paslaugos teikėjo tiksliai nurodytas registracijos pavadinimas, jo trumpinys ar saugomas prekių ženklas (pvz., VMI, SEB, Swedbank, ERGO ar pan.), (ii) SMS žinutės siunčiamos iš užsienio ir (iii) SMS žinutėje yra nuoroda į įtartiną internetinį puslapį, kuris imituoja tikrą paslaugų teikėjo puslapį;
- Sistemoms automatiškai nustatčius, kad SMS žinutė atitinka visų šių požymių visumą, tokias SMS žinutes būtų galima, paslaugų teikėjo pasirinkimu, (i) specifiskai pažymėti ir persiusti vartotojams arba (ii) blokuoti, persiunčiant ataskaitą su apgaulingo SMS pranešimo pavyzdžiu (be asmens duomenų, pvz., gavėjo telefono numerio) paslaugų tiekėjo saugumo analizės sistemoms.

Manome, kad atlikus aprašomus veiksmus, tokios prevencijos priemonės padėtų efektyviai kovoti su sukčiavimo atvejais, vykdomais per SMS žinutes. Vis dėl to, Bitė Lietuva yra gavusi 2023-02-07 Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos raštą Nr. 2R-730 (3.8.Mr), paaiškinantį, kad tokių priemonių taikymas pagal galiojančius teisės aktus būtų neteisėtas asmens duomenų tvarkymas, o norit šias priemones taikyti reikalingi atitinkami teisės aktų pakeitimai.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, siūlome:

1. Atsisakyti numatomo reguliavimo registruoti išankstinio mokėjimo SIM kortelių vartotojų duomenis;
2. Įvertinti galimybę keisti esamą reguliavimą taip, kad apsimestinių SMS žinučių blokavimas ar specifinis jų žymėjimas įspėjant vartotoją apie galimą sukčiavimą būtų teisėtas;
3. Vis dėlto, jei būtų nuspręsta neatsisakyti siūlymo registruoti išankstinio mokėjimo SIM kortelių vartotojų duomenis, toks reguliavimas turėtų būti taikomas tik SIM kortelių, įsigyjamų po Įstatymo projekto įsigaliojimo atžvilgiu. Be to siūlome Įstatymo projekto įsigaliojimo datą numatyti nuo 2024-12-01.

Generalinis direktorius

Gintas Butėnas

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Pateikta el.p. bendrasisd@vrm.lt, andrius.saparnis@vrm.lt, laurynas.pakalka@vrm.lt

2023-05-05 Nr. 2023-01735

Dėl LR elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402

2023 m. sausio 26 d. Lietuvos Respublikos Seime (toliau Seimas) buvo įregistruotas Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projektas (reg. nr. XIVP-2402) (toliau – Projektas).

Projekto aiškinamajame rašte įvardintas Projekto tikslas – „*mobiliojo ryšio operatoriams nustatyti pareigą registruoti mobiliojo ryšio išankstinio mokėjimo SIM korteles, tokiu būdu kompetentingoms valstybės institucijoms sudarant sąlygas veiksmingiau tirti nusikalstamas veikas ar jas užkardyti.*“

Atitinkamai, aiškinamajame rašte detalizuota, kad priėmus Projektą laukiami rezultatai yra:

- „*palengvės ikiteisminių tyrimų atlikimas, kai įtariamieji asmenys naudojami mobiliojo ryšio išankstinio mokėjimo paslauga, nes bus lengviau nustatyti tokių asmenų tapatybę bei kitas su tyrimu susijusias aplinkybes*“ bei
- „*bus apsunkinta asmenų, siekiančių vykdyti nusikalstamas veikas, naudojantis išankstinio mokėjimo paslauga, veikla*“.

Taip pat, Projekto aiškinamajame rašte įvardinta Projekto įtaka verslo / ūkio subjektams:

- „*Ūkio subjektams, teikiantiems viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugas, pereinamuoju laikotarpiu reikės papildomų išlaidų, keičiant tokių paslaugų teikimo modelį, kiek jis susijęs su išankstinio mokėjimo paslaugų teikimu ir esamo vartotojo identifikavimu.*“
- „*Neigiamų įstatymo projekto priėmimo pasekmių nenumatoma, išskyrus papildomą administracinę naštą ūkio subjektams, žr. 7 p.*“

Projektu numatoma, kad ryšio šaltiniui išsiaiškinti ir nustatyti turi būti privalomai saugomi duomenys, susiję su mobiliojo kalbinio ryšio paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos:

1. telefono ryšio numeris
2. abonentų identifikavimo modulio (SIM) numeris (ICCID)
3. tarptautinis mobiliojo kalbinio ryšio abonentų identifikatorius (IMSI)
4. asmens vardas ir pavardė, įmonės kodas,
5. asmens (įmonės) kodas
6. adresas
7. asmens tapatybę patvirtinančio dokumento tipas, serija ir numeris, išskyrus atvejus, kai asmens tapatybę nustatoma nuotoliniu būdu

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – Tarnyba) 2023 m. kovo 24 d. Tarnybos interneto svetainėje pateikė Tarnybos įžvalgas dėl galimų pasekmių¹, įskaitant abejones ar Projektu bus pasiekti keliami tikslai bei nerimą dėl jautrių socialinių grupių interesų užtikrinimo:

- „Neaišku, ar padės kovoti su nusikalstamumu“
- „Gali paveikti labiausiai pažeidžiamus vartotojus“

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) 2023 m. balandžio 27 d. paskelbė nutarimo projektą (reg. nr. 23-5914), kuriuos siūloma iš esmės pritarti Projektui, pateikiant siūlymus Seimui jį tobulinti.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, žemiau pateikiame Telia Lietuva, AB (toliau – „Telia“) pastebėjimus ir pasiūlymus.

I. Dėl Projekto įpareigojimų apimties, siekiant numatyto tikslo ir rezultatų

Atsižvelgiant į:

- Projekto aiškinamajame rašte pateiktus Projekto tikslus bei laukiamus rezultatus, kurie iš esmės numato esamo teisinio reguliavimo koregavimą siekiant gerinti kriminogeninę situaciją Lietuvoje (manome, kad Projekto tikslai turėtų būti žymiai platesni, įskaitant geopolitinės padėties grėsmių valdymą, adaptacijos prie neišvengiamų globalių inovatyvių sprendimų taikymo elektroninių ryšių ir susijusiose rinkose poreikio ir pan.);
- LRV 2023-04-27 nutarimo projekte bei Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos lydraštyje Nr. 1D-2184 pateiktą informaciją, kad: i) išankstinio mokėjimo SIM kortelėmis naudojasi asmenys, ii) planuodami ir iii) vykdydami nusikalstamą veiklą bei iv) dažnai jas keičia (kasdien ir dažniau), kas apsunkina ir sulėtina atliekamus kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminius tyrimus, kurių padarymo įrankiai ir priemonės yra telefonai;
- aptariame kontekste nagrinėjame *naujai* įsigyjamas ir *trumpai* panaudojamas išankstinio mokėjimo korteles ir neapimame esamos išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojų bazės (pagal RRT 2022 m. IV ketvirtį vykdytos elektroninių ryšių veiklos ataskaitą išankstinio mokėjimo SIM kortelių skaičius rinkoje buvo 1.203 mln)², kuri šiomis paslaugomis naudojasi ilgą laiką, užsisako mokėjimo planus, atlieka išankstinio mokėjimo paslaugų kortelių papildymus ir yra sąžiningi bei ilgalaikiai paslaugų vartotojai, t.y. nenaudoja išankstinio mokėjimo paslaugų nusikalstamų veiklų planavimui ir/ar vykdymui;

bei siekiant užtikrinti Projektu numatytą tikslų proporcingą įgyvendinimą, **siūlome Projekte įtvirtinti:**

1. **pareigą privalomai rinkti ir saugoti tik naujai aktyvuotų išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojų (SIM kortelių) duomenis.**
2. **pareigos įsigaliojimo datą – 12 mėnesių nuo Projekto priėmimo.**

II. Dėl Projekto įgyvendinimo įtakos verslo subjektams

Atsižvelgiant į:

- Projekto aiškinamajame rašte teisingai pažymėtą Projekto įgyvendinimui būtiną papildomą administracinę našą ir išlaidas ūkio subjektams (pvz., keistųsi išankstinio mokėjimo paslaugų pakuočių pardavimo procesas, vartotojų prisijungimo ir aptarnavimo procesas; įsigyta ir atitinkamai įdiegta nauja programinė įranga) keičiant išankstinio mokėjimo paslaugų teikimo modelį siekiant identifikuoti vartotojus;

¹ <https://www.rtt.lt/rrt-argumentai-uz-ir-pries-isankstinio-mokejimo-korteliu-registracija/>

² <https://www.rtt.lt/d/elektroniniu-rysiu-ketvirtine-ataskaita-19/>

- LRV 2023-04-27 nutarimo projekte paminėtą didelį išankstinio mokėjimo paslaugų gavėjų kiekį (paslaugos populiarumą rinkoje);
- Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija lydraštyje Nr. 1D-2184 atkreiptą dėmesį, kad, kad „*siekiant užtikrinti sklandų paslaugų teikimą keičiantis teisiniu reguliavimui, turi būti nustatytas įstatymo projekto įgyvendinimo mechanizmas*“;
- „Telia“ išankstinio mokėjimo paslaugų teikimo mechanizmas užtikrina, kad aktyvuotos SIM kortelės galioja 90 dienų (papildžius sąskaitą, galiojimas pratęsiamas 30 dienų), o pasibaigus sąskaitos galiojimui, numeris galioja dar 30 dienų (gali būti priimami skambučiai ar SMS žinutės), t.y. mechanizmas skirtas paslaugų teikimui realiems vartotojams;

bei siekiant užtikrinti proporcingą administracinę naštą ir papildomas išlaidas ūkio subjektams įgyvendinant Projektą, **teikiame I dalyje nurodytą pasiūlymą.**

III. Dėl Projekte numatytų duomenų kategorijų

Pritariame LRV 2023-04-27 nutarimo projekte pateiktai pastabai (žemiau) **atsisakyti** numatyto tikslo tvarkyti šiuos Projekte numatytus asmens duomenis - asmens (įmonės) kodas, asmens tapatybę patvirtinančio dokumento tipas, serija ir numeris.

„Siekdami teisinio reguliavimo nuoseklumo ir sistemiškumo, siūlome nustatyti vienodus reikalavimus dėl visų kategorijų paslaugų gavėjų duomenų saugojimo ir atsisakyti Įstatymo projekto 1 straipsnyje pasiūlymo nustatyti teisinį reguliavimą, pagal kurį keičiamo įstatymo 1 priedo 1.3.2 papunktyje atsirastų nuostatos, numatančios prie duomenų, kurie turi būti saugomi, kategorijų sąrašo priskirti duomenis apie asmens (įmonės) kodą, asmens tapatybę patvirtinančio dokumento tipą, seriją ir numerį.“

Manome, kad išlaikant teisinio reguliavimo nuoseklumą ir sistemiškumą, atitinkamai sumažinus Projekte numatytų tvarkytinų duomenų apimtį taip pat būtų įgyvendintas saugotinų asmens duomenų proporcingumo tikslas.

Esant poreikiui detaliau įsigilinti į pateiktus pasiūlymus ar jų argumentus, esame pasiruošę teikti papildomą informaciją ar dalyvauti diskusijose.

L.e. privačių klientų padalinio vadovas

Vygintas Domarkas

L.Pakutinskienė, el. p. laima.pakutinskiene@telia.lt

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

2023 m. gegužės 5 d., Nr. 23-081VK

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 23-5914

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, susipažino su LR vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) registruotu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektu Nr. 23-5914 (toliau – Vyriausybės išvados projektas), parengtu dėl LR Seime registruoto Elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projekto Nr. XIVP-2402 (toliau – ERĮ projektas). LVK nepritaria Vyriausybės išvados projekto siūlymui iš esmės pritarti ERĮ projektui, kuriuo siekiama nustatyti mobiliojo ryšio operatoriams prievolę kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis. Atsižvelgiant į tai, LVK teikia šias pastabas.

Vyriausybės išvados projekte neįvertinta tai, kad ERĮ projektas siekiamų tikslų, tarp jų, pavyzdžiui, telefoninio sukčiavimo ir kitokio pobūdžio nusikaltimų kardymo problemų, efektyviai nespęs. Vyriausybės išvados projekte minima, jog asmens duomenų rinkimas įsigyjant išankstinio judriojo ryšio paslaugas ir šių duomenų saugojimo reikalavimai nėra taikomi trylikoje ES šalių – kaimyninėse valstybėse – Latvijoje ir Estijoje, o taip pat Nyderlanduose, Airijoje, Danijoje, Portugalijoje, Suomijoje, Čekijoje, Kipre, Slovėnijoje, Rumunijoje, Kroatijoje. Atsižvelgiant į tai, kad kaimyninėse šalyse ir, bendrai, beveik pusėje ES valstybių narių nėra taikomi duomenų saugojimo reikalavimai, sukčiavimu ir kitomis nusikalstamomis veikomis užsiimantys asmenys galės naudoti Lietuvoje neidentifikuotas, kitose valstybėse įsigytas SIM korteles. Atkreiptinas dėmesys, kad iš ES valstybių narių atvežtomis kortelėmis galima skambinti nepatiriant didelių išlaidų dėl ES įgyvendinto „skambink užsienyje kaip namie“ (angl. *roam like at home*) principo.

Vyriausybės išvados projekte neatliepiama tai, kad komunikacijos tikslais naudojamos paslaugos ir joms teikti pasitelkiamos techninės priemonės yra gerokai pasikeitusios. Vietoje tradicinių balso telefonijos ir trumpųjų žinučių (SMS) perdavimo paslaugų galutiniai paslaugų gavėjai vis dažniau naudojami funkciškai lygiavertėmis internetinėmis paslaugomis, pavyzdžiui, interneto telefonija, pranešimų mainų ir internetinėmis elektroninio pašto paslaugomis. Nusikalstamomis veikomis užsiimantys asmenys pasitelkia populiarias internetines paslaugas, tarp jų, pavyzdžiui, „Viber“, „WhatsApp“, „Telegram“ ar internetinio elektroninio pašto platformas. Tokiu atveju, sukčiavimu užsiimantys asmenys susisiekiama su vartotojais ir prašo pateikti informaciją, nukreipia į sukčiavimo svetaines arba platina kenkėjišką programinę įrangą. Minėtose komunikacijos priemonėse duomenų perdavimas vyksta interneto ryšiu, todėl mobiliojo ryšio operatoriai neturi techninių įrankių kontroliuoti perduodamų duomenų turinio. Atsižvelgiant į tai, privaloma išankstinio mokėjimo SIM kortelių registracija yra netaiklus būdas siekti efektyvaus sukčiavimo kardymo plačiai naudojamuose komunikacijos kanaluose.

Vyriausybės išvados projekte minima, kad išankstinio mokėjimo SIM kortelės naudojamos vykdant nusikalstamas veikas bei konspiracijai užtikrinti, o taip pat organizuotų nusikalstamų grupių veikloje, tačiau tai nėra tikslu šiuolaikinių tendencijų kontekste. ES lygmeniu, jau kuris laikas aktualiu

teisėsaugos srities darbotvarkės klausimu yra policijos ir kitų institucijų prieiga prie šifruotų komunikacijos priemonių, pavyzdžiui, „Signal“. Ekspertų vertinimu, šifruotos komunikacijos priemonės jau tapo dominuojančios nusikalstamomis veikomis užsiimančių asmenų komunikacijoje. Esminis tokių paslaugų privalumas – šių paslaugų teikėjai negali atskleisti pranešimų, kuriais keičiamasi naudojantis jų paslauga, turinio net ir gavę teismo nutartis.

Vyriausybės išvados projekte išsamiau neįvertintas įstatymo projektu siūlomų priemonių proporcingumas siekiamų tikslų atžvilgiu. Vyriausybės išvados projekte pažymima, jog per 2022 m. telefoninis sukčiavimas sudarė 260 nusikalstamų veikų arba beveik 7 proc. visų sukčiavimų. Vyriausybės išvados projekte taip pat nurodoma, jog telefoninio sukčiavimo nusikaltimais per metus padaroma vidutiniškai 987 tūkst. Eur turtinė žala, tačiau nepriedama, kokią dalį tai sudaro bendrų sukčiavimo nuostolių kontekste. Remiantis VŠĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro, bendradarbiaujant su Lietuvos bankų asociacijos nariais, Lietuvos policija ir Lietuvos banku, parengtos 2021 m. sukčiavimo atvejų analizės duomenimis, telefoninis sukčiavimas 2021 m. sudarė 7 proc. bendros sukčių padaromos žalos (apie 700 tūkst. Eur nuo 10,2 mln. Eur). Atsižvelgiant į tai, kad telefoninio sukčiavimo atvejų ir žalos santykis bendrose sukčiavimo atvejų ir žalos sumose sudaro santykinai nedidelę dalį, manytina, kad įstatymo projektu keliami nepagrįstai aukšti lūkesčiai ir atitinkamai neproporcingos priemonės spręsti sukčiavimo problemas Lietuvoje.

Vyriausybės išvados projekte nevertintos ERĮ projektu siūlomo reguliavimo įgyvendinimui reikalingos verslo investicijos ir potencialūs kaštai. Mobiliojo ryšio paslaugų teikėjai, įgyvendindami prievolę kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis, patirtų reikšmingas finansines sąnaudas, kurios, remiantis 2016 m. Tele2, UAB, ir Bitė Lietuva, UAB, darytais skaičiavimais, mobiliojo ryšio paslaugų teikėjams siektų apie 9 mln. Eur (detalus mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų skaičiavimai tuomet buvo pateikti VRM).¹ Pasikeitusių ekonominių sąlygų kontekste mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų būtinos investicijos ir kaštai, manytina, dabar būtų dar didesni. LR ryšių reguliavimo tarnybos vertinimu, tai galėtų lemti investicijų į kitas veiklos sritis mažėjimą bei paslaugų brangimą galutiniams vartotojams, todėl, LVK nuomone, potenciali siūlomo reguliavimo ekonominė nauda visuomenei yra kvestionuotina.

Vyriausybės išvados projekte nevertinama įstatymu projektu siūlomo reguliavimo potenciali administracinė našta vartotojams. Remiantis LR ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, Lietuvoje 2022 m. IV ketvirtį visų Lietuvos mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų išduotų aktyvių išankstinio mokėjimo SIM kortelių skaičius siekė apie 1,2 mln. vienetų.² Atsižvelgiant į tai, jog vieni pagrindinių išankstinio mokėjimo paslaugų vartotojų yra vyresnio amžiaus bei nepilnamečiai asmenys, nenorintys prisiimti ilgalaikių sutartinių įsipareigojimų, tikėtina, kad šios vartotojų grupės, taip pat tie, kurie gyvena atokiose vietovėse, patirtų įvairias su SIM kortelių registravimu susijusias problemas, tai taip pat sukurtų prisitaikymo prie reguliavimo kaštus šiems gyventojams.

Vyriausybės išvados projekte taip pat neįvertinamas išankstinio mokėjimo SIM kortelių privalomo registravimo galimas poveikis įvairių paslaugų techniniam aptarnavimui, pavyzdžiui, automatinio vartų atidarymo ar apsaugos tarnybų darbui. Tikėtina, jog pritarus siūlomam reguliavimui, gyventojai, darbuotojai ir kiti ūkio subjektai netikėtai susidurtų su nesklandumais ir patirtų kaštus.

Apibendrinant pateiktus argumentus, ERĮ projektu siūlomas privalomas išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenų kaupimas yra netaikli ir neefektyvi priemonė nusikalstamumo problemoms spręsti, nors to įgyvendinimas reikštų dideles mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų finansines sąnaudas, keltų reikšmingus administracinius nepatogumus ir sukurtų kaštus gyventojams.

¹ LR Vyriausybės kanceliarijos viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento informacinės visuomenės skyriaus pažyma Nr. NV-3783.

² LR ryšių reguliavimo tarnybos strateginio valdymo grupės 2022 m. IV ketvirtį vykdytos elektroninių ryšių veiklos ataskaita pagal elektroninių ryšių tinklų ir (arba) paslaugų teikėjų pateiktą informaciją Nr.(73.11Mr)LD-375, 9 p.

Atsižvelgiant į tai, LVK siūlo VRM tobulinti nutarimo projektą, atitinkamai siūlant LR Seimui atmesti įstatymo projektą.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

**VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ REIKALŲ TARYBA
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai
05

2023-05-

**VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ REIKALŲ TARYBOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS SIŪLYMAS DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 23-5914**

Vyresnio amžiaus žmonių reikalų taryba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Taryba), susipažinusi su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) registruoto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 23-5914 (toliau – nutarimo projektas) argumentais bei išanalizavusi Seimo nario Mindaugo Skritulsko registruoto Elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo projekto Nr. XIVP-2402 (toliau – įstatymo projektas) siūlomus reguliacinius pokyčius vyresnio amžiaus žmonių reikmes atitinkančios socialinės politikos kontekste, reiškia nepritarimą nutarimo projekto pozicijai ir teikia siūlymą VRM nutarimo projektą atitinkamai tobulinti – siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui nepritarti įstatymo projektui. Toliau pristatomi Tarybos poziciją pagrindžiantys argumentai.

Išankstinio mokėjimo mobiliojo ryšio paslaugos yra lanksčiausia, paprasčiausia ir dažniausiai pigiausia elektroninių ryšių paslaugų užsakymo forma, todėl – populiari paslauga vyresnio amžiaus žmonių bendruomenėje. Remiantis tuo, įstatymo projektu siūloma išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimo prievolė numanomai paliesti daugelį vyresnio amžiaus žmonių. Vis dėlto, įstatymo projektu siūlomas reguliavimas neatliepia senjorų, kurie nėra technologiškai įgudę ir (arba) gyvena atokiose Lietuvos vietovėse, poreikių ir galimybių. Daugeliui vyresnio amžiaus žmonių būtų problemiška registruoti savo SIM korteles pasitelkiant elektroninės atpažinties priemones. Senjorams, kurie gyvena atokiose vietovėse ir (arba) yra prastos sveikatos būklės, taip pat būtų sudėtinga SIM kortelės registravimo procedūros tikslu vykti į miestą, kuriame yra mobiliojo ryšio paslaugų teikėjo salonas. Remiantis siūlomu reguliavimu, senjorų SIM kortelės, nespėjus laiku užregistruoti, būtų užblokuotos. Tai apribotų vyresnio amžiaus žmonių, didintų jų socialinę atskirtį.

Vyresnio amžiaus žmonių bendruomenė turi nuogastavimų, kad ateityje, pasinaudojus SIM kortelių registravimo procesu, galėtų atsirasti naujos sukčiavimo schemos, nukreiptos į socialiai pažeidžiamus asmenis. Greita to, Taryba mano, kad siūlomas privalomas išankstinio mokėjimo SIM kortelių registravimas sukčiavimo problemų esmingai nespręstų, kadangi piktavaliai galėtų naudoti korteles įsigytas kaimyninėse valstybėse – Latvijoje, Estijoje arba kitose valstybėse, kur prievolės registruoti SIM korteles nėra. Taryba siūlo įvertinti tai, jog piktavaliai iš Europos Sąjungos valstybių narių atsivežtomis kortelėmis galėtų skambinti ar rašyti SMS žinutes nepatirdami didelių išlaidų dėl Europos Sąjungoje galiojančių tokių pačių tarifų.

Apibendrinant pateiktus argumentus, Taryba siūlo VRM, formuojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės poziciją įstatymo projekto atžvilgiu, detaliau įvertinti svarstomo reguliavimo galimą poveikį vyresnio amžiaus žmonių bendruomenei. Atsižvelgiant į tai, kad įstatymo projektu teikiamo reguliavimo nauda yra abejotina, ypač senjorų bendruomenės atžvilgiu, Taryba siūlo VRM nutarimo projektą atitinkamai tobulinti – siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui nepritarti įstatymo projektui.

Vyresnio amžiaus žmonių reikalų tarybos pirmininkas
Dalinkevičius

Gediminas